

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. II. De Substantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

rum prædicamenta fictè tantùm ordinant, si tamen ordinare possint. Proinde non video, cur relictis categoriis peripateticis ejusmodi Neotericorum prædicamenta sint amplectenda.

387. Pro meliori intelligentia eorum, quæ hic de Prædicamentis peripateticis, ac supra de universalibus dicta sunt arborem Porphyrianam, quam hic subjungo, sæpiùs inspice.

ARTICULUS II.

De Substantia.

388. *Nota 1.* Substantia nomen accipit à substando, vel quod substet accidentibus, vel quod per se stet, nec exigat esse in subjecto inhæssionis; quod ultimum bene observandum, eoquòd etiam accidentia esse sine subjecto inhæssionis possint, saltem *supernaturaliter*; propterea tamen substantiæ non sunt: quia licet actu non sint, semper tamen exigunt esse in subjecto inhæssionis. Dicitur autem *Subjectum inhæssionis* illud, quod recipit formam accidentalem, ex se eductam, h. e. talem, cùm qua facere non potest compositum ultimatò completum, quod sit primum, & radicale operationum, & proprietatum principium. *Subjectum denominationis* est, quod denominationem quandam accipit à forma, licet hæc non recipiatur in omni parte subjecti. Sic homo denominatur videns, licet visio in oculo tantùm, & non in toto homine recipiatur. *Subjectum sustentationis* est, quod formam substan-

tia

rialem recipit ex se eductam, cum qua facit ens per se, & ultimò completum, ita, ut sit principium primum, & radicale proprietatum, accidentium, & operationum. Sic omnis forma substantialis materialis recipitur in materia. Prætereà hic observandum, quòd substantia substat accidentibus *ut quod*: Hinc quantitas, quæ substat accidentibus tantum *ut quo*, cum substantia nondum convenit.

389. *Nota 2.* Substantia variè accipitur; 1. Pro cuiusque rei entitate, & natura: Sic habitus fidei dicitur quoad substantiam supernaturalis, licèt sit accidens. 2. Pro entitate aliqua substante accidentibus physicis; hoc sensu S. Augustinus, & alii Ss. PP. negarunt Deum esse substantiam. 3. Sumitur strictè, prout sub genere entis est membrum accidenti oppositum. De substantia strictè dicta hinc quaeritur 1. Quid sit? 2. Quotuplex sit? 3. Quæ ejus proprietates? 4. Quomodo illius Prædicamentum sit Ordinandum?

390. *Dico 1.* Substantia est *Ens per se subsistens*. Ita cum Arist. communis Philosophorum. Est bona definitio, quia fit per prædicata prima, & omni ac soli substantiæ convenit. Ab Oviedo *Ens per se* sic explicatur: *Quod à natura primariò, & proter se intenditur, & non propter aliud à se adequatè distinctum*. Sic substantiæ completæ non intenduntur propter alias substantias, in quæis stent; sed stant se ipsis. *Incompletæ* verò substantiæ, v. g. *Materia*, inadæquatè tantum à toto substantiali di-

stinguuntur, consequenter etiam propter se saltem partialiter intenduntur. Arriaga *Ens per se* illud dicit, quod est *primum & radicale principium proprietatum & operationum connaturaliter, & stabiliter convenientium toti.*

391. *Obj.* Forma substantialis sive anima bruti est in materia tanquam in subiecto; ergo non omnis substantia est ens per se. *R. D. ant.* Est in materia tanquam in subiecto inhæisionis, *N.* tanquam in subiecto sustentationis *C. Vid.* n. 388. *Inst. 1.* Et quæris: An idem de anima rationali dici possit, quod modò de anima bruti dictum est? *R.* Negativè; nam materia nec subiectum inhæisionis, nec sustentationis est respectu animæ rationalis; sed est subiectum *informationis*, h. e. tale, quod recipit quidem formam substantialem, sed creatam, & non eductam ex se, cum qua tamen totum substantiale constituit. *Inst. 2.* Forma substantialis bruti est in materia bruti, sicut quantitas; ergo sicut quantitas non est substantia, sic nec forma substantialis bruti. *R. N.* tò sicut. Nam forma bruti facit cum ejus materia totum, quod est principium primum, & radicale proprietatum, & operationum convenientium bruto. Econtrà quantitas cum materia non facit ejusmodi totum. *Inst. 3.* Quantitas facit hoc compositum: *Quantum*, quod etiam proprietates suas habet; ergo si forma bruti est substantia, etiam quantitas talis erit. *R. D. ant.* Facit hoc compositum: *Quantum*, quod tamen non est principium primum illarum pro-

proprietatum. C. Quod est principium primum. N. Nimirum quantitas non complet ultimato materiam; sed eam relinquit adhuc indifferentem ad quamcunque aliam formam substantialem, quæ materiam certa quantitate affectam exigit, eamque ultimato complet; igitur hæc principium primum, & radicale est proprietatum, & operationum. *Inst. 4.* Humanitas Christi est in alio, & tamen est substantia. R. D. Est in alio ut in subiecto inhæfionis. N. ut in supposito Theandrico. C. *Inst. 5.* Potest Deus creare substantiam non operativam; ergo substantia non est necessario principium operationum. R. D. *ant.* Potest creare substantiam non operativam *ad extra*. T. *ad intra*. N. Nimirum ejusmodi substantia esset saltem emanativa suarum proprietatum.

392. *Dico 2.* Substantia alia est 1ma, alia 2da. *Prima* est substantia singularis, quam Aristoteles ita definit: *Quæ nec est in subiecto (scilicet inhæfionis) nec dicitur de subiecto (nempe prædicationis) ut Petrus*; nam individuum non est prædicatum prædicationis. *Secunda* est substantia universalis. Hæc juxta Aristotelem *dicitur de subiecto, sed non est in subiecto*; subintellige priores parentheses. Porro substantia dividitur in completam, & incompletam. *Completa physicè* est, quæ non exigit uniri alteri, ut *Deus, Angelus &c.* *Incompleta physicè* est, quæ exigit uniri alteri substantiæ, ut *Materia formæ, Anima rationalis corpori.* *Completa metaphysicè* est, quæ concipitur ut

totum actuale, v. g. *Species infima*: vel ut totum potentiale, v. g. *Genus*. *Incompleta metaphysicè* est, quæ concipitur instar partis, ut *Differentia*. Denique substantia alia est *composita*, ut *Homo*, qui physicè ex corpore & anima componitur, metaphysicè autem ex genere & differentia. Alia est *simplex physicè*, quæ partes físicas non habet, ut *Deus*.

393. *Dico 3.* Proprietates substantiæ sunt sequentes. *1ma.* Substantia non suscipit magis, & minùs in ratione substantiæ, sic *David* non fuit minùs homo, quàm *Goliath*, etsi fuerit minor. *Nec obstat*, quòd Aristoteles speciem vocet magis substantiam, quàm genus: nam hoc non facit præcisè ratione substantiæ; sed ratione accidentalis affectionis, quatenùs pluribus prædicatis subjicitur. *2da.* Substantia ratione sui non est alteri contraria; nam solæ qualitates, ut ex *Dialectica* constat, sibi contrariantur. *3tia.* Substantia creata manens substantia tanquam *subjectum ultimum*, & ut quod suscipit contraria, cum accidentali sui mutatione. Sic idem homo jam est calidus, jam frigidus. Dixi ut *subjectum ultimum*, & ut quod, quia juxta multos etiam quantitas suscipit contraria, sed tantùm ut quo. *4ta.* Substantia non est in subjecto inhæsionis, quæ proprietas si *Radicaliter* sumatur est ipsa substantiæ essentia.

394. *Dico 4.* Quomodò prædicamentum substantiæ ordinandum sit, ex superiori tabula velim dignoscas. Pro ea autem formanda assignatur duplex regula. *Prima est: Quidquid essen-*

essentialiter dicitur de attributo alicujus subjecti, id rectè dicitur de ipso subjecto. Sic quia de attributo seû prædicato hujus propositionis: *Socrates est homo*, essentialiter dicitur *Animal*, *Vivens*, *Corpus*, *Substantia*, cuncta hæc rectè quoque dicuntur de Socrate. Hæc regula concernit lineam rectam. Altera inservit pro lineis lateralibus, & est hæc: *Diversorum generum non subalternatim positorum diversa specie sunt differentia; Generum verò subalternorum nihil prohibet easdem esse differentias.* Sic *Animalis* differentia constitutiva est sensitivum, divisa rationale & irrationale. Ex his nullam participat *Planta* non subalterna animali. Econtrà quia *Animal* est genus subalternum *Viventi*, hinc idem *Sensitivum*, quod dividit *Vivens*, constituit quoque *Animal*.

395. *Quæres: An Deus poni possit in prædicamento substantiæ Aristotelis?* R. Affirmativè. Probatum imò negativè: Nequit ostendi ubi Aristoteles requisierit ad prædicamenta *Ens finitum*. Probatum 2do positivè. Ipse Aristoteles *Lib. 1. Ethic. cap. 6* apud Sylv. Maurum inter exempla categoriarum pro exemplis substantiæ affert Deum & mentem: Sic enim ait: *Præterea, cum bonum totidem modis dicatur, quot illud, quod est (Nam & in SUBSTANTIA dicitur, ut DEUS, & MENS: & in qualitate virtus: & in quantitate mediocre &c.)* Adhæc, quid impedit, quò minus & nomen, & ratio substantiæ, quæ est *Ens per se subsistens*, Deo & creaturis communis sit? cum sententia

fatis communis ac fundata (ut in *Metaphysica* tradetur) doceat Ens esse univocum ac genus respectu Dei, & creaturæ, substantiæ, & accidentis. *Confir.* Ex fine categoriarum, qui est discretio rerum dissimilium; cui fini profectò non obstat, si in prædicamento ponatur ens infinitum.

396. *Obj.* Deus non est substantia; ergo nec poni potest in prædicamento substantiæ. *Prob. ant.* Substantia dicitur à substando; sed Deus nulli rei substat; ergo. *R. D. maj.* Substantia dicitur à substando, vel quòd substat accidentibus, vel quòd per se stet. *C.* Præcisè quòd substat accidentibus. *N. maj. & concessâ min. D. eodem modo Conf.* Quod autem ipse Aristoteles per *Tò substantia* non semper intelligat substantiam creatam, quæ substat accidentibus, hoc satis manifestè declarat *12. Metaphys. cap. 7. apud Sylv. Maurum*, ubi tex. 41. sic: *Quòd itaque est quedam aeterna, immobilisque substantia, & à sensibilibus separata, constat ex dictis.* Et tex. 39. de hac substantiâ ita differit: *Ille verò est actus: Actus verò per se illius vita optima, & perpetua est. Dicimus itaque Deum sempiternum optimumque vivens esse.* Si autem Deus juxta Aristotelem est actus purus, quomodò substatere poterit accidentibus, saltem physicis? *Inst. 1.* Substantiæ proprium est, recipere contraria; sed hoc Deo non convenit; ergo. *R. D. maj.* Substantiæ creatæ. *C.* substantiæ increatæ. *N. maj. & concessâ min. D. pariter Conf. Inst. 2.* Nequit dici, an Deus
pona

ponatur in prædicamento ùt genus, vel ùt species, vel ùt individuum; ergo *R. N. ant.* Et dico, Deum poni ùt speciem subijcibilem, quæ immediatè subijcitur generi. Possset etiam dici, quòd ponatur ùt individuum: Licèt enim immediatè poni sub genere, individuo creato, & finito non conveniat; id tamen individuo increato & infinito negari non debet, cùm species prædicabilis esse non possit. *Inst. 3.* Subijci injuriosum est Deo; ergo. *R. D. ant.* Subijci civiliter & physicè. *C. Logicè N. Inst. 4.* Species componitur ex partibus metaphysicis; sed hoc Deo non convenit, cùm sit ens simplicissimum; ergo. *R. N. min.* Compositio metaphysica, quæ solùm est juxta nostrum concipiendi modum, non officit simplicitati divinæ sed physica. *Inst. 5.* S. Augustinus deploravit, quòd Deum posuerit in prædicamento substantiæ. *R. D.* Deploravit, quòd Deum posuerit in prædicamento substantiæ, quasi substaret accidentibus absolutis. *C. alio sensu. N.* Eodem modo doluit idem S. Pater, quòd magnitudinem Dei posuerit in prædicamento quantitatis; ejus pulchritudinem autem in prædicamento qualitatis; acsi hæ duæ perfectiones forent accidentia absoluta in Deo. *Adverte,* quòd ea, quæ dicta hìc sunt de Deo, intelligenda quoque sint de Christo, si vel ùt *Deus*, vel ùt *Homo* spectetur; item de Angelis.

ARTI-